

DOODEN-CULTUS,

DOOR ELISE VAN DE VELUWE.

Gisteren heb ik den stillen herfst begrepen in zijn natuurtooi van zacht bezonken mijmertinten als overgang van het leven tot den dood. Gisteren was het een plechtig weemoedstemmend afscheid in het heuvelend duinenwoud achter Bloemendaals villaparken, waar omhangen met violette nevelsluiers aan mijn voeten lag uitgespreid het bonte bosch van de grenslijn tusschen herfst en winter.

De boomen begrepen de zachte atmosfeer, die van den zomer was, en als de zon af en toe de diepe kleuren heel even kwam vervroolijken, dan was 't een festijn van tinten, een plots warmte-trillend, vonkenschitterend feest van bonte pracht. Maar het schoon vergaan van al wat van het zomerleven was, trof toch het diepst in die zwoelwarme najaarsomgeving, toen de zon, vroeg schuilgaande achter een meer van violetomrande wolkjes, er de doorschijnende lichte lucht achterliet, en over 't antiek-brons, 't Japansch-rood, 't roestbruin en dof-goud, over al de droomerige namiddagboomen tot me golfde de avondsymphonie, die, ingeleid door het late najaarszuchtje, lispelend en fluisterend, suizelend en ruischend met getokkel van neerdruppenden dauw zong van 't wondere leven, dat komt en gaat. En 't werd me duidelijk ginds op het duin achter de bosschen van Kennemerland, hoe waar Goethes woorden zijn, dat men het scherpst ziet eenige oogenblikken na zonsondergang, dat de harmonie in het afscheid van natuur en leven, van dag en licht ons temidden van het raadsel der vallende bladeren het eerst brengt tot de lieve en droeve herinneringen van wat eenmaal was... het duidelijkst ons doet beseffen, dat een stille herfstavond is als een symbool van onze gedachten. Als we dan zoo teergestemd rondgaan, ver van 't menschengedoe, in de natuur en we

zien er, hoe tusschen het herfstvergaan van den boschbodem een sprookjesleven opbloeit van vluchtige zwammen, als we bemerken, hoe in de voegen van diepgegroeefde boomstammen zich een jong leven van kroezige mosrosetten vertoont, dan komt er een bewuste zekerheid over ons, een zekerheid, die ons zegt, dat er geen dood in de natuur is, maar dat we getuigen zijn van een laatste logische gedachtoepassing van natuurkrachten, die in de duizenden jaarwisselgangen een volmaaktheid bereikt hebben, welke wij, hoe diep we ook pogen door te dringen in de meest geheimzinnige natuurwerkingen, nog steeds niet begrijpen, en die de menschheid zeker nooit aan zich zal kunnen onderwerpen. Ernst ligt er in het herfstlandschap, en die ernst heeft door alle tijden ontroerd, heeft gevoelige menschen er toe gebracht te weklagen over den dood... den liefdedood. De herfst is geworden het mijmerjaargetijde van allen, die gebukt gaan onder levensleed en in het vergankelijke van het najaarsgebeuren de zinnebeelden vinden voor het vruchteloos zoeken, 't pogend hervinden van een zoo lang bemind gelaat. In zijn blanken morgenrijp brengt hij den witten dood over alles wat een vorigen namiddag nog boeide in kleuren vol diepe mijmertinten.

De stemming van de natuur om ons heen doet beelden in ons epkomen van langvervlogen dagen, herinnert ons aan veel liefs, dat voor altijd van ons is weggevlucht, en het geheim van de wedergeboorte, dat ons in knoppen en mossen, wortelrosetten en vruchten overal in den laten herfst verkondigd wordt, zegt het in duizendvoudige herhaling:

Wat eens was leven van dit leven,

Keert immer tot het leven weer.

En ofschoon het naturalisme onzer hei-